

És mert a nemzetnek most ítélet kell tennie, határozni a jövője felett — eldől a nagy kérdés: Meg van-e még a nemzetben az az érett politikai belátás, mely az őseket jellemezte vagy se?

Élet és halál fölött leszen a döntés.

Ebben a döntésben minden magyar honpolgárnak részt kell vennie s szívéré fitt kézzel, történet- és törvénykönyvünk-ből vett tapasztalat és útmutatás alapján kell kimondania a nagy szót:

Legyen nemzeti élet!

Vagy:

Legyen pórázon vezetett szolgaság azaz nemzeti halál!

Ez a perdöntés vagy egy új évezred hajnalhasadása lesz, vagy a leélt évezrednek gyászos lezárása.

A Kath. Kör estélye.

Mikor a bakfis elérte azt a kort, melyért álmatlan éjszakákon sejtelmes ábrándok középette annyit áhitozott, s hozzá hosszú ruhát kap: boldogságtól sugárzik az arca, de bizonyos félsz mégis szorongatja szívét.

Ami után annyira vágyakozott, most az szorongatja. Ki kell lépnie a társaságba. Az otthon bizalmas falai közül, báli és hangverseny teremé sima parkettjére. A papa, a mama, a testvérek bizalmas, elnéző köréből idegen emberek társaságába.

Amott otthonos volt, bátor és kedves öntudatlanul, emitt mindezt kiszámítással, tudatosan akarja végig csinálni s ügyetlen, félénk s szinte kiállhatatlan lesz.

Érzi, hogy itt minden szem rajta függ, érzi, hogy itt mindenki kritikusa: a lányos márnak úgy, mint a gavalléroknak. Azok érdekből, ezek szokásból. Ést azt is tudja, hogy mindkét fél szigorú kritikus. Pardon nincs! Minden mozdulatát, minden szavát latra vetik s jajj, ha a legkisebb hibát felfedezik. Pedig hogy ne talál-

nak hibát. Nincs ennél könnyebb dolog a világon.

Ha könnyen, bátran mozogódik — kész az ítélet: Ugyan hamar kinyílt a kis fruska szeme! Ha szerény, batoratlan — kész az ítélet: Milyen liba szegény!

Szóval nehéz dolog a nyilvánosság elé lépni a megszokott otthon falai közül.

Az ilyen világba lépő nő helyzete jutott eszembe vasárnap este, mikor a Kath. Kör első nyilvános megjelenésére mentem. Önkéntelenül összehasonlítást tettem.

Ősi igazság, hogy minden hasonlat sántikál, tehát ebben a hasonlatban is van sántikálás. Egy tekintetben azonban volt megegyezés a világba lépő nő helyzete és a Kath. Kör első nyilvános fellépése között. Mind a kettő kérelhetetlen kritikának van kitéve. (A kritikus úgy terem, mint langyos nyári eső után a saláta.)

Mentől szebb, fessebb a világba lépő leányzó: annál szigorúbb kritikusok akadnak a lányos mamákban.

Mentől nagyobb küzdelmek között létesült a Kath. Kör s mentől jobban és szebben betöltötte rövid pályafutása alatt feladatát: annál inkább lehetett számítani a szigorú kritikusra.

Am esoda történt! A Kath. Kör ezzel az első nyilvános fellépésével lefegyverezte a vertezett kritikuskokat. Tessek elhinni, nem hazabeszélés ez, hanem színgigazság.

Pedig — mint kiderült — nemcsak kritikusok, hanem intrikusok is voltak.

Honnan, honnan nem, az estély előtt pár nappal csak elrebbent az a közsza hír, hogy a Kath. Kör nem tartja meg hirdetését estélyét. Nagyot néztek az intézők. Honnan kerül ki a hír? Ez is hallotta, az is, de a forrást senkisémmel tudta megnevezni. Az intrika azonban nem sült el, és az estély megtörtént, még pedig minő sikerrel!

Az alábbiakban erről akarunk beszámolni.

Az estély kezdete d. u. 5¹/₂ órára volt hirdelve, de az érdeklődő közönség már 4¹/₂ óra után kezdett gyülekezni úgy, hogy akik a pontos időre érkeztek, csak ügygyel-bajjal juthattak hely-

hez, azok pedig, akik még később jöttek, állásra voltak kényyszerítve. Az „Európa” szálló hatalmasnak hirdetés nagy terme szűknek bizonyult. Nem esoda, hiszen Gyulafelhervárnak odagyúlt színe-java. Szép asszonyok és leányok, a központi papság tagjai, katonatisztek és civil urak tarka csoportjai kaleidoszkopszerű változatos-ságot mutattak a belépőnek.

Egyszerre zúgó taps és viharos eljenzés nyomta el a halk társalgás zsongását. Pont fel hat órákor megjelent az erdélyi püspök. A tüntető ováció lezajlása után nyomban kezdetét vette az estély műsorának bemutatása.

Előbb azonban még Kovács Lajos kanonok, a Kör elnöke, lépett a díszes emelvényre és hévvel előadott lelkes beszédben fejtegette ki a Kör megalakulásának okát. Szükség volt erre a beszédre, melynek az volt a célja, hogy a nagy nyilvánosság előtt is eloszlassa azt az elfogultságot, amely a Körrel szemben még itt-ott fennáll városunkban. Az élenk helyesléssel többször megszakított beszédét ide zsongózzék egész terjedelmében, amint következik:

Meltóságos Gróf Püspök, Fővédnök Úr!

Mélyen tisztelt Közönség!

A Gyulafelhervári Kath. Kör f. év március havában megalakulván, április első felében már ajtáit is meg is nyitotta. Idáig azonban a kezdet nehézségeivel, a szervezkedés és berendezés munkájával lévén nagy részben elfoglalva, az alapszabályai-ban kitűzött emberbaráti és kulturális cél megvalósítására vajmi keveset tehetett. Most azonban az említett nehézségek Isten segítségével teljesen és időközben alapszabályai is megerősítést nyervén, már mint szervezett testület áll a nagyérdemű közönség előtt, s mint ilyen a mai napon nyilvános társadalmi működését meg is kezdi.

De vajjon volt-e erre szükség, volt-e jogosultság — kérdezheti valaki, hisz itt idáig e nélkül is meg tudtak élni és a korral elő tudtak haladni az emberek.

Én erre azt felelem, hogy igen is volt szükség s így volt jogosultság is.

S a kik a világot megismerni kezdtük, Tedd, hogy annak fényét túl meg ne szeressük! Adj lángoló hitet, hogy szerinte éljünk, Adj nagy önbizalmat, hogy hittel reméljünk! S hogyha a kísértés támad erős haddal, Add agyontiporunk bátor akarattal! Óh, taníts meg minket, mint te, úgy szeretni! Mert a nagy szeretet mennyet és eget vi! S hogyha szívünk vérzik, vagy a lelkünk szenved Add, vigasztalásra találhatni benned! Kezünkben a zászló! maradj a vezérünk! Tied az életünk, a szívünk, a vérünk! Bárhová is vezetsz, odamegyünk bátran, S gyönyörűség fogad győzelem, s halálban! Mária anyánknek képe leng a zászlón, Ránk mosolyog onnan fényesen, sugárzón! Érezzük: ha hőszen liljomed megerint, Nagy, dicső a pálya, a mi majd felénk int! S száll az ajakunkon mint a sebes számum! Élni fog ily hittel Regnum Mariánum!

Inter duos litigantes tertius gaudet.

Egy iskolai dráma.

(Folytatás)

Ötödik Jelenés.

Tsalóközi és az Előbenniek.

Tsalóközi. Alázatos szolgája Kalapinyi Uramnak. — Hát meddig vagyunk Várhelyi Uram Kegyelmebe? Kalapinyi. O surdo fabulam canit. Hogyan lehetnék, mikor még corraives tehetősebbek nálam főképen a Kan-sukai. Tsalóközi. Mit hallok? a Kantsukai,

az a Garabontzianovszky. Kalapinyi. Acu rem tetigisti. El találád. Tsalóközi. No várj botor ember — hisz az, az újját se tudja meg-olvasni. — De majd ágyat vetek én néki Várhelyinél. Kalapinyi. O quid audio? ágyat-e? Tsalóközi. Ágyat bizony, de bolhásan kel fel belőle. Kalapinyi. O utinám. Tsalóközi. Lássá Kegyelmed Bakalaurus Doctor uram miként mesterkedik? Hallotta ő azt valahol, hogy az üdvözlő Verseknék nagy érdeme vagyon a' be-tsületes embereknél. Nem tudom ki vette reá, ki nem, — Elég az, hogy elküldötte az inassát egynehány húszszal, hogy valami Poéta által az ő Nevével Várhelyi Uramnak verseket tsináltasson, hogy ezáltal is mélyebben furhassa magát kegyelmében. Kalapinyi. O quantum est in rebus inane. Tsalóközi. A' biz úgy van a' mint mondom. De mit tselekedtem én a' mint az Inassa tudakozódott egy Poétá-ról, én Laska Gyuriboz igazítottam, azomba tsak hamar a' Koholaihoz futok, és reá beszéllem, hogy tegye magát Poétává, és valami otromba, goromba verseket írjon Deakül, és így majd ugyan nyer benne, mint Bertók a tsikba. Kalapinyi. Overe dignum olla operculum! — Arany elmédnek gyöngy a' gondolatja. (Jön Koholai.) Ime itt jön Koholai.

Hatodik Jelenés.

Koholai, Kalapinyi és Tsalóközi.

Kalapinyi. Oportunitas ipsa non potuit oportunitus occurrere, a hol

farkast emlegetnek. Koholai. (úgy van telöltözve mint előbb leiratt.) No! nem de illenek egy Poétának? Kalapinyi. Nec ovum ovo similius mint kegyelmed az Ovidiushoz. Tsalóközi. Az igaz — az orra is úgy áll — már tsak arra kérlek. Koholai. Tudom már mit akarsz mondani. — Oly verseket fogok néki tsinálni, hogy szeme szája tele leszen vele a' ki olvasni fogja. Tsalóközi. (Észreveszi, hogy jön a' Labantz.) Piszt, ihol jön a' ki Poétát keres. — Menyünk el Kalapinyi Uram. (Mind a' ketten elmennek. Koholai felre vonja magát.)

Hetedik Jelenés.

Koholai, és Labantz.

Labantz. (a' Néphez) Nem hiába mondják, hogy jó a' ser jó, de mégis bor az anya, most egy itze sert töltettem magamnak, ugyan volt kinom még megihattam, és ott fogadást tettem hogy soha többé sert nem iszom, mikor bort kaphatok. Koholai. Eleibe kell mennem, hogy megláthasson (feléje megyen) és az újján verseket méreget. Labantz. Mi a' tatár ember ez, ez vagy Poéta, vagy bolond. Hallod é mi féle ember vagy, hogy úgy sétálsz itt mint a' Kunok ebe a' homokon. (Pofon tsapja Labantzot Koholai.) Ennye kutyátul került, de gorombául felel. Nem sok politziát tud ez. Hal-lode-e miért tsaptál pofon — hát ha én vissza váglak. Koholai. Meg bótásss Barátom, akaratom ellen esett a' dolog. Enteustól el ragadtattam, mert én Poéta vagyok. Labantz. No

Ugyanis, minden kornak meg van a maga sajátos jele, mely nem egyéb, mint magának azon kor uralkodó eszméinek szükségszerű kinyomata. Vannak időszakok, melyekben bizonyos intézményeknek nem létesülési ügyszólva lehetetlen azokra, kik az ideálért, a valódi szép, jó és nemesért lelkesülni tudnak.

Avagy nezzük a jelen időszakot, mi jellemzi azt? A mai kor a haladás, a rohamos fejlődés kora, mely sajnos ép ezen gyorsított lépéseiben sok tekintetben utat téveszt és letér az igazságnak, a társadalmi jogrendnek egyedül biztos és üdvös ösvényéről, magával ragadva a gyöngék, a vigyázatlanok ezreit. A szabadságnak tülesapangó hangoztatásával, elferdítésével felakarnak ma bontani minden köteleket, leakarunk routani minden korlátot, hogy az ember fekevesztetten támadhasson mindent, a mi szent, nemes és igaz; fekevesztetten rombolhasson a vallás és erkölcs mezején mindent, amit annyi századok megszenteltek, mit az Üdvözítő Úr Jézus, a mi isteni Mesterünk tanítása és útmutatása alapján az Anyaszentegyház és benne anyai lángelmék hitbuzgalma, önfeláldozó munkássága az emberi nem boldogítására felépített.

S ha ezek így, akkor Krisztus bajnokai sem maradhatnak tétlenül. Akkor a társadalmi rend, a jog és igazság, az erény és erkölcs tisztelői sem vonulhatnak a nemtörődömség sáncái mögé, hanem ki kell lépniök az élet küzdő porondjára, hogy gátot emeljenek az egyre tenyosuló hullámok ellen, hogy a maguk és a jövőendő nemzedék számára megtartsák az Istent, megmentsék a mult század kulturáját és megertessék a világgal, hogy a szabadság, az embernek Istentől nyert ezen egyik legdrágább kincse csak akkor nyugszik isteni alapon s így csak akkor üdvös, ha a jog és igazság korlátain belül érvényesül. S ha ezen korlátokat átlépi, szabados-sággá fajul, melynek aztán vér és pusztulás jelzi nyomait mindenütt.

Igy áll ma két egymással ellentétes táborban a világ, az emberiség. S mivel mindkét fel látja és érzi, hogy az eszmék és elvek e nagy harcában az egyén, bármily

kiváló tehetséggel legyen is felruházva önmagára gyenge, azért szövetségre, társulatra csoportosulnak az egyének, hogy az erők egyesítése által, összevetett vállal küzdjék ki a diadalt azon eszmének, melyet zászlóikra irtak.

Innen a jelen kornak sajátos jellege a társulás, a szövetség, az egyesülés, a külfenfelelvek körül való csoportosulás.

S ha ez így van, ha mint mondám azok is társulatokba szövetségekbe, kik eszméik forgatagában az igazságot megtevesztik, akkor, noha romboló munkájuk még nem jutott el hozzánk, de kiáltásaikat már halljuk, s így szükséges és jogosult a mi társulatunk megalakulása is, mely Gyulafehérvár sz. kir. városban és ennek vidéken lakó rokon érzelmei egyének szellemi, vallás, erkölcsi, társadalmi és anyagi érdekeinek előmozdítását és a kereszténység szelleméből táplálkozó közművelődés apolását alapszabályilag irta zászlójára.

Igen, mi azon tudatban egyesültünk, hogy egyesülésünk által az emberiség, az egyház és a haza javát annál hathatósabban szolgálhassuk. Minket ebbeli törekvésünkben mindenkor és mindenhol csak a szeretet fog vezérelni, az a ker. szeretet, mely mindent kiegyenlítő és eszközli, hogy ha bár sokban nem értünk egyet, hogy bár vallás és nemzetiség szerint szét vagyunk tagolva, deszeretettel egyesülünk egyik a más jóra törekvő szándékainak előmozdításában úgy, mint a valóságos meggyőződésének tisztelvényében.

Ezen irányban akar egyesületünk az alapszabályaiban kitűzött cél megvalósítására munkálkodni, ebben akar a társadalmi jólét felépítéséhez bár egy tégladarabbal hozzájárulni, mely társadalmi jólét alapja a mindnyájunk által egyformán szeretett édes haza jólétének és boldogságának is.

Ezeket így soron kívül hangsúlyozva, nem akarom tovább becses figyelmöket igénybe venni, hanem a legmélyebb hódolattal s lekötözött hálával üdvözölve a Méltóságos Gróf püspök urat, a mi kegyes fővednökünket, jötevőnket és atyánkat, ki magas megjelenésével ünnepejűnket megtisztelni és felemelni méltóztatott;

mely tisztelettel üdvözölve a nagyérdemű közönséget is, a szerepet átadom a rendes programmnak.

A feltűnést és nagy hatást keltett beszéd elhangzása után Fejér Gerő dr. főgimn. tanár, szemináriumi regens, lépett a felolvasó asztal mellé.

Mindjárt bevezető szavaiban kijelentette, hogy komoly, de aktualis tárgyról akar szólni, t. i. a modern nevelő irányzatról s ennek ferdeségeiről a családban. E kijelentésre bizony sok hallgatónak hosszúra vált a képe. Tudvalevőleg a közönség jó része ilyen estélyeken nem szereti a komoly fejtegetéseket, inkább könnyedén szórakozni, mint mélyebben okólni óhajt. Ebből magyaráztam ki a hosszúra vált képet. Am csakhamar észrevettem, hogy a savanyú arcok kezdenek gömbölyödni és derüssé válni. Fejér dr. nagy varázslónak és jó orvosnak bizonyult. Végletlenül keserű pilulákat adogatott be a mindkét nembeli serdülő ifjúságnak, de legfőként a szülőknak, akik első sorban felelősek az ifjabb nemzedék testi és szellemi állapotaért.

Keserűek valának — mondom — a pilulák, de Fejér dr. oly ügyesen becukrozta őket, hogy mindenki mosolyogva, szívesen szedte be. Komoly intelem és trefás fenyegetés, kérés, buzdítás, gúny és szatira egymásutánban váltakoztak megfelelő hangon tartott előadásában. Azon vette észre magát mindenki, hogy sok komoly igazságot hallott, nagyon sokat tanult s mégis kellemesen szórakozott.

Utána Majláth Ferencné úrnő lépett a közönség elé, két darabot énekelvén: a) La serenade (olasz szöveggel) G. Bragatól, b) Részlet a Bűvös vadászból. Zongorán Resch L. György, hegedűn Petri Vilmos kísérette. Majláthné ezúttal először szerepelt városunk közönsége előtt, érthető tehát az a nagy izgalom és váromozás, mellyel fellepése ele néztek. Szép, tiszta, kitünően iskolázott alt hangja teljesen érvényre jutott, s közönségünk, mely ritkán jut ismeretes dilleltansaitól tökéletes művészeti alkotáshoz, minő ez volt, hálásan és elragadtatással adott

hallod e' akár Poéta, akár Proféta légy, de engem meg ne üss többé, mert hantuzat legyen a numerusom úgy vágok mert a' nyakad közé, hogy azt sem mondd P a p u t s. *Koholai.* Tán nem hallottad a' Poetica licentiának hírét. *Labantz.* No nem, én azt gondolom, hogy a' sem volt bétületesebb ember nálad. *Koholai.* (Is-mét verseket méreget az újján.) *Labantz.* (félre) Biz én talán tsak ennél a' Poétánál maradok, mert ha talán valami jó Poétához akadok, kétszer talán pofon vágni. Édes Poéta Uram egy kéresem volna, ha meg tselekedné. *Koholai.* Mitsoda? *Labantz.* Az Uram el küldött, hogy az ő nevével Verseket tsináltassak, mert ma az Öreg Várhelyinek Neve Napja vagyon. *Koholai.* S kicsoda a' te Urad? *Labantz.* Az én Uram Tekintetes Nemes Vitézlo Kapitány, más-képen Leodevilde Garabontzianovszky, kérem tselekedje meg kegyelmed, azután megalkuszunk. *Koholai.* Milyen akarsz? Frantziát e' vagy Olaszt, Görögöt, Lengyelit, Tótot, Deakot, Arabiát, vagy Mesopotomiait? *Labantz.* Ó! most látom kivel beszéllek, Méltóságos Poéta Uram tsak Deakot tsináljon kegyelmed. *Koholai.* A Deák is sok féle Heroicum, Elegiacum, Zapphicum, Triticum, Turicum s. a. t. *Labantz.* Soha életembe, ugyan hogy fér a' fejébe ez a' sok Tudomány kegyelmednek. Maga legjobban tudja Nagyságos Poéta Uram, tsak hogy igen szép legyen, Várhelyi Uramnak Neve Napjára lészen. *Koholai.* No hát várakozz itt tsak, erre a' székre megyek, szebben leirhassam. (Irkál.)

Labantz. No ugyan mennyit fog kérni azokért a' versekért, mert azt mondják, hogy a' Poéták úgy húzzák az embert, mint a' Varga a' bőrt. — De ugyan azon nyakon tsapásért is tsak egy húszast is le húzok, most is szinte sziporkázik a' szemem. — Ugyan oltso azoknál a' Poétáknál a' nyakon tsapás — De mit tsináljak vele? annak se Istene, se Lelke, mert én azt hallottam, hogy a' Poétáknak egy törvények vagyon a' boldokkal. *Koholai.* No! itt vannak a' Versek. — Ezt elviheted akár Dárius Török Császárhoz, akár Pompejus Romai Pápához, mindenütt bétületet fogsz vele vallani; de az o m b a megmond az Uradnak, hogy senkinek se mutassa, mert én nem vagyok kérkedő ember. *Labantz.* No de olvassa el kegyelmed. *Koholai.* Mi haszna olvasom, ha nem értem. *Labantz.* Legalább a' Notáját hadd halljam. *Koholai.* Nos! így vannak. — De nem hallgatózik e' itt valaki. *Labantz.* Hiszen látod, hogy tsak magunk vagyunk. *Koholai.* (Olvassa.) Carmen apprecatorium stupidissimo seni N. Várhelyi. *Labantz.* No ez ugyan bizony szép. *Koholai.* Ez még tsak az előjáró beszédje. *Labantz.* (Félre.) De ezért is kell fizetni; no ugyan kevés marad nekem ma abból a' hat huszasból. — Édes Nagyságos Poéta Uram, ez tán tsak el is maradhatott volna. *Koholai.* Mit tudsz te bele. Ne tartsd te ezt a' papirost, hadd lássam ha ki megy e. (Midőn a scansióra emeli a' kezét el veti a' papirost *Labantz.*) No mitsoda boldonság ez? (Felveszi a papirost.) *Labantz.* Nem

boldonság; mert azt gondoltam hogy megint azon bolond Enteus ragadta el kegyelmedet és ismét pofon akar vágni. *Koholai.* Ne fély, tsak tartsd. *Labantz.* De nem licentiáz e' többet kegyelmed? *Koholai.* No nem. *Labantz.* (elveszi.) Tehát olvassa kegyelmed *Koholai.* (Folytatja.)

O Senex bis Puer Jupiter te fulmine tangat.
Várhelyi et Animam, rapiat Pluto tuam.

Labantz. (Sarkantyújával kiveri a' Notáját.) Én ugyan nem értem, de a' notája tetszik. *Koholai.*

Vel pendens potius eras in altissima furca
Et oculus Corvi, eruant nigri tuos.

Hoc tibi Kapitány Garabontzianovszky praeceaur,
Ut ipse in tuo succedat officio.

No ugyan elviheted az Uradnak, derék három pár vers. *Labantz.* De már hogy lesz az ára? *Koholai.* Én szoktam sokat alkudni, egy, tíz garas. *Labantz.* Meg ütheti a' fa ménkö. Hiszen csak ezt a pofon tsapást se vettem volna fel tíz garasért. Poéta Uram elég lesz egy húszas. *Koholai.* No hát tsak add ide. *Labantz.* Ihol van — olyan fehér pedig mint a' tajték. *Koholai.* Én tovább megyek. (El.) *Labantz.* Patkoly pokolba mind boldondos Enteusoddal együtt. — De ugyan jól jártam, öt húszas nálam maradt: iszunk ma.

(Folyt. köv.)

kifejezést tetszésének. Az előadás végén, a fehér asztalnál hallottam egy társaság vitáját. Azon vitáztak, hogy az említett két énekszám közül melyik volt szebb, melyik sikerültebb. Mind a két véleményt tekintélyes számban vedelmezték. Vegre egy zenei tudásáról ismert férfi azzal vetette végét a vitának, hogy mindkét darabot fényesen sikerült, hogy különbséget alig lehet tenni. A vitázó felek egyszerre elhallgattak. Az igazság ereje egy véleményre hozta őket.

A műsor negyedik pontját Riszner Ödönné úrnő töltötte be. Zongorán játszott Chopin: As dur balladáját. A szereplő úrnő szintén egészen új tagja városunk társaságának, e szereplése után azonban legkedveltebb becézett tagja lesz. A szó tökéletes értelmében s nem udvarias sablon szerint, igazi művészi lélek, művészi temperamentum. Nemesak bámulatos virtuozitással, szemképráztató technikával játszik, hanem olyan közvetlen érzéssel, amely játékát, mégha klasszikus darabról is van szó, általánosan érthetővé, a zeneileg nem képzettek előtt is élvezetessé teszi. Úgy hisszük, hogy ebben az egyetemleges hatásban rejlik legnagyobb művészi ereje. Nem esoda, ha az elragadtatásban valóssággal tomboló közönség még kétszer szólította a zongora elé egyszerre kedvencévé lett művésznőjét. A ráadásul játszott magyar népdalok — vig és bús vegyesen — le nem írható hatást kellettek. A közönség már igen is hálás kezdett lenni — akármeddig elhallgatta volna a szebbnél-szebb darabokat, ha az előrehaladt idő a program utolsó pontjára nem kerítette volna a sort.

A Risznerné kísérő meg-megújuló taps lecsillapodása után Joksman Ödön énekelt és hegedült cigányzene kíséret mellett. Szébbnél-szebb magyar népdalokat énekelt s egyszersmint kísérte valóban művészi hegedűjátékával. Hangját bámulatosan kifejezővé tudta tenni s pompásan alkalmazta a szövegben kifejezett érzelmekhez és gondolatokhoz. Zenei tudás, magyaros, sirva-vigadó érzés párosult művészetében, mely dilettans ugyan, de talán éppen a formákhoz nem kötött könnyedségével szabadságát hódítja meg hallgatónak.

Mikor egy románcszerű dalt énekelt lagyan, édesen, majd kitörő szilajszággal, mintha csak a mulatozó Toldi Miklóst, a fajmagyarnak ezt a páratlan típusát szemléltük volna. A zenekar, melyet Joksman egyetlen szempillantással dirigált, találó, pompás kíséretet szolgáltatott.

A műsor befejezése után a közönség az a része, amely a szálló nagy éttermben helyhez juthatott, a fehér asztalnál töltötte az időt tovább úgy éjfélig. Barátságos, meleg hangulat ömlött el az egész társaságon.

Csoportok keletkeztek, de hol egyik, hol másik itt vagy amott bukkant fel úgy, hogy a társaságnak minden egyes tagja szívesen érintkezett egymással.

Ime a világba lépő leányzó így fegyverezte le a kritikákat s hódította meg egy város kis világát. Megmutatta, hogy kedves, barátságos, előkelő, művelt — méltó minden intelligens ember elismerésére. A hódítás most már könnyen fog menni!

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Özv Majláth Györgyné, kegyelmes asszony, püspök urunk édesanyja f. hó 21-én Majláth László gróf kíséretében hosszabb tartózkodásra városunkba érkezett. Püspök urunk egész Szászvárosig ment a kegyelmes asszony elé, ahol a vonat érkezéseig az időt gyóntatással töltötte el.

— **Püspök urunk ömeltősága** f. hó 25-én d. u. Nagy-Szebenbe utazott az Orsolya zárdaiskolában tartandó Immakulata ünnepélyre.

— **Murányi Kálmán** felesiki főesperes plebánosról jelentettük annak idejében, hogy a Szent Péter és Pál apostolokról nevezett csik-somlyai plebánia plebánosának választott meg. Most egy kicsit megkésve ugyan — de mulasztásunkat helyre pótolva jelentjük, hogy Püspök urunk ömeltősága nevezettet új állásban még okt. 18-án megerősítette.

— **Szegedlelkések athelyezése:** Weinmann Sándor Gyergyóalfaluból Brassóba, — Petri József Torjáról Gyergyóalfalura, — Boros József subdiaconus Torjára athelyeztettek.

— **Halálozás.** Szmolka Gaudiosa, a paulai Szent Vincéről nevezett irgalmas nének társaságának fogadalmas tagja életének 21-ik évében november hó 24-én délután 1/21 óraker Gyulafehérváron elhunyt, miután szent hivatásában Istennek 3 1/2 évig hűségesen szolgált. A temetés f. hó 26-án délelőtt 10 óraker volt. Az engesztelő szt. mise pedig 28-án reggel 7 o. fog megtartatni. Ajánljuk lelket olvasóink ajtatos imáiba. Nyugodjék békében!

— **Az Immakulata hitékkel kihirdetésének ötvenedik évfordulója** alkalmából november hó 28-án a sz. Ferenc-rendi nővérek nagyszombeni intézetében tartandó ünnepségek sorrendje: Délelőtt 9 óraker ünnepélyes isteni tisztelet, tartja Gróf Majláth Gusztáv Károly dr. erdélyi püspök úr. Délelőtt 1/21 óraker. Önképzőköri díszgyűlés. 1. Nyitány S. kére, jattsszák: Kovács M., Rozgonyi A., Resch A., Tessitori E. kép. növendékek. 2. Üdvözlő beszéd. Tartja Kiss I. kép. növ. 3. Mozart: Andante, előadja az önképzőkör zenekara. 4. Szűz Mária szepültelen fogantatásának dogmája. Irta és felolvassa Molnár L. kép. növ., önképz. elnök. 5. Witt F.: Ave Trinitatis sacrum. Előadja az önképzőkör ének- és zenekara. Délután 1/25 óraker. Képek a bold. Szűz életéből. Előadják az intézeti növendékek. 1. Mária bemutatása a templomban. 2. Az angyali üdvölet. 3. Krisztus születése. 4. A sz. család. 5. Mária megkoronázatása. 6. Patrona Hungariae. 7. Immakulata. A képeket előző vezeti be s a szünetek alatt a megfelelő énekeket adják elő.

— **Nyilatkozat.** A „Közművelődés“ utolsó számában a csik-somlyai tanár urak nem nagyon finoman és pedagógikusan támadták személyemet. Hogy türelékenységüket megnyugtassam, kijelentem, hogy sem egyszer, sem ismételt, sem az „Ellenzék“-ben, sem a Kath. Pedagógiában a „csik-somlyói parasztság“-ról nem cikkeztem. Kath. Pedagógia a kezembe sem volt. Utánjárásomra megtudtam, hogy a Kath. Pedagógia tudtomon kívül lekötöl egy felolvasást, melyet a kath. nagygyűlés egy szakülésen tartottam. Az incriminált rész szóról-szóra a következő.

„... És mivel jól tudjuk, hogy fiatal vérlüktet a növendék ereiben, kitörését *nem akarjuk* „vadság“-nak, csik-somlyói parasztságnak minősíteni, nem is ököllet akarunk nekimenni és csirájában is kiölni, hanem angol mintára az erkölcsi kísérteseket, melyek e korban a legveszélyesebbek, athletikai játékokba akarjuk belefojtani, hogy így a testgyakorlatokkal egyrészt bortól és szerelemtől — a nagy gyermekek e esemegéjétől, a minek Locke nevezi — elvonjuk az ifjút és másrészt talán sikerül beléjük nevelni az udvariasságot és azt a magaviseleti stoicizmust, ami az angol gentleman

két alapvonásá. Azért időt és módot kell neki nyujtani, hogy így is hazavonjuk, otthon lekösük növendékeinket...“

Ami pedig az anekdotát, a „hitvány német“ és „idegen“ kitételeket illeti, figyelmükbe ajánlhatnám én is Arany János e szavait:

„Ha egy úri löesiszárral
Találkoztam s bevert szárral,
Nem pöröltem, —
Félreálltam, letöröltem.“

Hirschler József dr.

a kolozsvári szeminárium régense

— **A helyi irgalmas nővérek** növendékeikkel sikerült kedves ünnepet rendeztek e hó 22-én d. u. püspök urunk s édesanyja, a kegyelmes asszony tiszteletére. A zárdai ünnepi terme ezuttal is szűknek bizonyult az érdeklődő közönség befogadására.

— **A Kolozsvári Oltáregyesület** 1901—904. közötti működéséről díszes és gazdag tartalmú Évkönyvet adott ki. Az Évkönyvhöz függetlenül van csatolva Hirschler József drnak az oltáregyesület tagjai számára a mult évben tartott konferencia sorozata e címen: „Vallás és tudomány“. Vonzó módon foglalkozik szerző a nehéz kérdéssel. Az olvasó sok mindenben nyerhet belőle útbaigazítást. Az Évkönyv közli az egyesület első elnökének, boldogult Kornis Berta grófnőnek arcképét. Majd megkapjuk az egyesület történetét; Imre Gergelyné az elhunyt elnökön életrajzát írta meg nagy melegséggel; Schwarczel Adelaz oltáregyesület kiállításáról, majd Imre G.-né az egyesület ajándékairól számol be. Közölve vannak az egyesület alap szabályai is. A díszes és tanulságos munka ára 2 K. A tiszta haszon az egyesület céljaira szolgál.

— **Ifjúsági Immakulata ünnep Budapesten.** Van a fővárosban egy lelkes ifjú csapat, mely büszken tekint vissza esendes, de fogantatos munkában eltöltött másfél évtizedes multra; mely távlatotat magát minden politikálástól, minden utcai tüntetéstől, de annál nagyobb, annál intenzívebb erővel lép fel, ha elveinek védelméről, patronája: a magyarok Nagyasszonya iránt való tiszteletének nyilvánításáról van szó. E tábor a szent Imre zászlaja alá sereglett ifjak csapata: a Szent-Imre Kör. E kör kebleből indult ki szinte természetszerűen az eszme, hogy midőn a Szepültelen Fogantatás hitagazatának felszázados ünnepét üli az egész kath. világ, nem maradhat hátra az ünneplésben az a kath. magyar ifjuság sem, a mely ifjuság hazáját még első szent királya helyezte az Immaculata oltalma alá. Az eszméből tett lett. Megalakult a rendezőbizottság, s szövetkezve az egész ország kath. főiskoláival elhatározta, hogy december 8-án az Immakulata tiszteletére ünnepélyt rendez. Az ünnepély fővédnöke Vaszary Kolozs hereceprimás. Rajta kívül a védnökségre felkérte a bizottság a magas püspöki kart s a kath. világi előkelőségeket, kik közül eddig már Várossy, Hornig, Deseffy, Széchenyi, Majláth, Majorosi püspökök, Fehér Ipoly főpát, továbbá Apponyi, Zichy N., Majláth J., Cziráky grófok, Jósika báró, Demkó dr. a tudom. egyet. rektora a védnökséget elfogadták. A díszbeszédet az ünnepélyen Concha Győző dr. egyetemi tanár tartja. A kath. egyházi ifjuságot a központi szeminárium növendékei képviselik és pedig az illető egyházmegyei növendékek megbízásából, a szerzetes ifjuságot pedig a piarista rend budapesti főiskola növendékei. A budapesti világi ifjuság a Szent-Imre Körrel, a Kolozsvári a Szent-Imre-Egyesülettel vesz részt, a vidéki akadémiai pedig küldöttségileg. Eddig részvételeit bejelentette a magyarávári, pozsonyi, nyitrai, debreceni akadémiai polgárság.

Az ünnepélyvel kapcsolatban a bizottság kath. diáktervezletet is rendez, melyen Magyarország ifjúsága több, öt érdeklő kérdést fog megvitatni, mint pl. a kath. ifjúság szociális akciója, vagy pl. a kath. ifjúsági karitás, a magy. kath. ifjúság hitélete, a magy. kath. ifjúság helyzete a vidéken, a diákság és a társadalom, a magyar kath. ifjúság szervezése stb.

A rendező bizottság állandóan működésben van, hogy úgy az ünnepélyt, mint a kongresszust minél fényesebbé, minél sikerültebbé tegye: s érdeklődőknek szívesen szolgál felvilágosítással, mit annak idején a programok, meghívók útján is megtesz. A bizottság irodája Budapest, Üllői-út 22. alatt van.

— **A pápa, mint minisztráns.** Kedves és X. Piusra jellemző történeteket elevenítettek föl most az olasz lapok abból az időből, a mikor a pápa még csak Mantovai püspök volt.

XIII. Leó pápa 1888-ban ünnepelte meg papságának ötvenedik évfordulóját s ekkor a többi között Radini Tedeszkí is fölment az örök városba, hogy a pápa ünnepén résztvegyen. Egyszerű pap volt és a piacenzai szemináriumban a kánonjog tanára. Egy nap megjelent a Vatikán városbójában, hogy XIII. Leóhoz kezesokra juthasson. A számos várakozó között ült Sarto is, püspöki rangjának minden jele nélkül, szerényen és hallgatagon, mai belső titkárnak, Bresszánnak társaságában, a ki már akkor is hasonló minőségben élt a püspök mellett. Türelmesen várakozott Tedeszkí is, Sarto püspök is, gondolván, hogy majd csak rájuk kerül a sor s bebecsátják őket a pápa elé. Ám közben egyre-másra érkeztek diszruhás főpapok, a kiket mely hajlongás kíséretében nyomban bevezettek a trónterembe, míg az előcsarnokban várakozókra senki rá sem hederített. Végre is, türelme fogytán, Sarto püspök is elővette a püspöksüvegét és a fejére tette. Persze rögtön őt is a pápához vezettek. Másnap Tedeszkí a római lombárd szemináriumban reggeli misét akart mondani. Belépve a szeminárium kápolnájába, már ott találta ismét — a mantovai püspököt. Tedeszkí várakozott, hogy valamely klerikus segítségére jöjjön a mise szolgáltatásához. Nehány perc telt el így, aztán Sarto megpillantotta Tedeszkít:

— Tanár úr, mondom, talán misét kell celebrálnia?

— Igen, monszinyor, felelte Tedeszkí, és várom a klerikust, a kinek már jönnie kell.

— Nem szükséges; majd én segédkezem.

— Monszinyor, lehetetlen!

— Azt hiszi ön, hogy nem tudom vezetni a teendőket?

— Hiszem, hogy kitűnően tudja, de nem engedhetem meg, hogy nekem, egyszerű papnak egy püspök minisztráljon.

Ezt mondva, Tedeszkí ki akart menni, hogy újra hívja a kislelkedő klerikust. Ám Sarto megállította, kezét a pap vállára tette és gyöngéden ráparancsolt, hogy maradjon, ő fog minisztrálni. Meg is történt. Sarto püspök odatért a egyszerű pap mellé és buzgalommal végezte a minisztráns földadatát. Mikor a mise befejeződött, Tedeszkí megköszönte Sartonak a tett szolgálatot és többi között ezt mondotta:

— Ha püspökségeből valaha pápa lesz, én elmondhatom, hogy nekem a pápa minisztrált.

Az önkéntelen jóslat teljesült s a mikor Sartóból csakugyan pápa lett, Tedeszkí fölkereste őt s egy magánkihallgatáson megköszönte a tizenötéztendő szíveségét. X. Pius kitűnően emlékezett az egész jelenetre. A piacenzai tanár aztán fölajánlotta, hogy kiegyenlítésül alkalomadtán ő fog minisztrálni a pápa-

nak, noha, tette hozzá, a két eset között nagy különbség van. A pápa kérdésére, hogy mi legyen az a különbség, így felelt Tedeszkí:

— A mantovai püspök felszéröl nekem minisztrálni a legnagyobb alázatosság volt; hogy pedig én teszem ezt szentegédnek, ez kitüntetés és oly nagy tisztesség nekem, a melyért számosan irigyelni fognak engem.

X. Pius mosolyogva hallgatta a papot s aztán megáldotta őt.

— **A gyfehérvári Kath. Kör** nov. 20-án rendezett estélyének bevétele 348.30 K. melyhez felülfizetéseikkel hozzájárultak: Majláth G. K. gróf e. püsp. 50 kor., Zomora Dániel 6 kor., Kovács Lajos. Özv. Glück Morné 5—5 kor., Dr. Csabry Bonifác, Tamási Áron, Korbuly Ignác, Jónás Gyula, Nestor Emil tábornok 4—4 kor., Dr. Atzél Béla 3 kor., Riszner Ödön, Rass Károly, Özv. Pakozta Terecz, Szabadi Károly, Majláth Ferenc, Dr. Neuvert József 2—2 kor., Papp Viktor, Vincze Albert, Berreck Károly, Szekál Ignác, Willersdorfer Ferenc, Papp Károly, Horváth Mihály, Pál Antal, Papp György, Imets F. Jákó, Wagner Sándor, Dr. Balázs Endre, Suhr Károly, Dr. Szegő Ákos, Gergely Ignác, Jirásek Ferenc, Mogyeri Imre, Klein ezredes, Grzyvinsky őrnagy, Jerkovicz alezredes, Witzigmann ezredes, N. N. 1—1 kor., Müller Lajos 30 fill., Kárpiss János, Hejja Kálmán 1—1 kor., Soóthy Gyula 2 kor., Dr. Fejér Gerő 1 kor.. A tisztajóvedelem a kiadások leütése után 270.10 K. Végül nyilvános köszönet illeti Csibertics Imréné ő nagyságát, aki zongoráját az estélyre átengedte, valamint Baumann Arnoldot, aki a zongora szállítást díjtalanul teljesítette.

— **Az „Üdvarhelyi róm. kath. espereskerületi tanító-egylet”** „havasli” fiók-köre folyó hó 17-én tartotta meg rendes őszi vándorgyűlést Márefalván a következő tárgysorozat-tal: Ünnepélyes „Venisanete” után Molnár Lázár és Erdélyi András helybeli tanítók által tartott gyakorlati tanításokat hallgatta meg a gyűlés. Molnár Lázár az „m” betűt, Erdélyi András pedig „Az állam és államhatalmat” ismertette. Ezt követte a fiók-köri dalárda által sikerrel előadott és a közönség által élvezettel hallgatott Beethovennek „Himmusz az éjhez” című darabja. Utánna néma esend és feszült figyelem között az elnöki megnyitó olvastatott fel Fekete Imre, fiók-köri elnök által. Nem hagyhatom kommentár nélkül ezt a magas színvonalon álló értekezést, melynek témáját a tanító gyűlések és azoknak működése képezte. Hatalmas érvekkel bizonyította benne a gyűlések hasznát, az önképzés fontosságát; markans vonásokkal esetelte a vallás kizorolását a gyűlések szelleméből, a mi helyett befeközött a rút egoizmus, az élv, a diavágy, a mindeneket összeromboló materializmus. Megnyitóját élénk éljenzés és taps követte. Miután a jegyzőkönyv minden észrevétel nélkül hiteltelített, következőleg Szemlél Ferenc, székeljudvarhelyi r. kath. főgimn. tanár tartotta meg szabad előadását. Előadásának tárgyát az elemi népiskola és a gimn. közti kapcsolás, a pap és tanító egyöntetű munkálkodása, a jellemképzés, a tanító műveltség és vallásossága, a nevelésnek a tanítás fölé való emelése és fontosabb volta és a materializmusnak a vallásos nevelésre való káros hatása képezte. A szóközi ügyességgel előadott tartalmas előadást közö-

nyel fogadta a gyűlés. A gyakorlati tanítások bírálata következtén, — hozzá szólottak: Oszváth Miklós, Hozó János és Peter Károly tanító, a miután a gyakorlati tanításokat jól sikerültnek jelentette ki a gyűlés. Peter Károly fiókköri jegyző „A nemzet mostoháiról” olvasott fel tetszés és éljenzések között,

Molnár Lázár megkapó ügyességgel előadott szavataért köszönetet kapott. Az indítványok során a gyűlés azt a határozatot hozta, hogy a fiók-kör terjedésén egy feliratot a tanítók fizetésének felemelése végett a képviselőházhoz, melynek megszerkesztésére Peter Károly, a fiók-kör kéretett fel. A gyűlést a fiók-köri dalárda által előadott Kirken Indulója zárta be, amit pompás ebéd követett, ahol esztanós pohárköszöntők között egész estig társalogtak a „nemzet mostohái.”

P. K.
— **Menetrendváltozás** 1904. évi december hó 1-én a nagyvárad-kolozsvár-tővisi és székelkocsárd-marosvásárhely-szászrégeni vonalrészekén. Ezt a részleges változást a következőkben ismertetjük meg olvasóinkkal: 1. Nagyvárad-Kolozsvár közt: 1., Az 515 sz. személyvonat megszűnik. 2., Az 503. sz. gyorsvonat indul Kolozsvárról reggel 5.23 p. érkezik Nváradra d. e. 8.36 p. 3., Az 508 sz. személyvonat indulása Nváradról marad, érkezik Kolozsvárra reggel 6.59 p. 4., Az 546 sz. szem. száll. vonat indul Csuesáról éjjel 2.45 p. érkezik Kolozsvárra reggel 6.15 p. 5., Az 549. sz. szem. száll. vonat indul Csuesáról éjjel 2.53 p., Nváradra reggel 6.25 p. II. Tővis-Kolozsvár közt: 6., Az 515. sz. személyvonat indul Tővisről éjjel 12.43 p. Kocsárdról éjjel 1.56 p., Ar-Gyéresről éjjel 2.35 p., érkezik Kolozsvárra éjjel 4.20 p. 7., Az 516. sz. személyvonat indulása Kolozsvárról marad, indul Ar-Gyéresről éjjel 12.38 p., Sz.-Kocsárdról éjjel 1.15 p., érkezik Tővisre éjjel 2.21 p. III. Sz.-Kocsárd-Szászrégen közt: 8., A 7012. sz. személyvonat indul Sz.-Kocsárdról éjjel 2.01 p., érkezik M.-Vásárhelyre éjjel 4.50 p. 9., A 7014 sz. vegyesvonat indul M.-Vásárhelyről éjjel 5.06 p., érkezik Szász-Régenb reg. 6.35 p. 10., A 7013. sz. vegyesvonat indul Szász-Régenből d. e. 7.24 p. érkezik M.-Vásárhelyre d. e. 9.00 p.

— **Néppárti naptár** gyönyörű képekkel illusztrálva, gondos kiállításban, gazdag, bő tartalommal megjelent. A Néppárti Naptár ma már a legelterjedtebb kalendáriuma a népek! A naptár csakis készpénz ellenében kapható. Ára a postaköltséggel együtt: 1 példány 80 fill. = 40 krajcár, 2 péld. rendelésénél drjba 70 fill. = 35 krajcár, 3. példány rendelésénél drjba 60 fill. = 30 krajcár, 4 példány rendelésénél drjba 48 fill. = 24 krajcár, 5 példánytól fel bármennyi drjba 40 fill. = 20 krajcár. A megrendelés mielőbb eszközöndő, mert a naptár második kiadásban nem fog megjelenni! A tömegesen rendelőknek sem százelek, sem tiszteletpéldányban nem adható, mert a naptár ára igen csekély. Kapható és megrendelhető a Néppárt kiadóhivatalában Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 27. sz.

Egy nevezetes mozzanat a segesvári katolikus életből.

Nevezetes esemény történt f. hó 20-án Segesvár városában élő katolikusok körében, új életre ébredt a róm. katolikus iskola. Hanem tartunk rendet, hadd mondjam el először röviden, hogy mi volt kezdetben a katolikus iskola, hova degenerálódott az idők folyamán, és hogyan támadt új életre.

Segesvárt 1725. óta áll fenn a katolikus elemi iskola. És mert a városban minden más iskola idegen nyelvű volt, ezen iskola ápolta, szent vallásunk hitelvei mellett, a magyar nyelvet, egyedül ezen iskolában tanították Segesvár lakóit. Jobban mondá egyházunk hivat a haza és hitünk iránti szeretetre, a király iránti hűségére. — Természetesen erős ellenzésre talált

az iskola minden mozzanata az idegen ajkú és vallású lakosság közt, de azért, minthogy a kormány és felsőbb hatóságok részéről mindig támogatásban részesült, élt és virágzott. Segesvár magyar iparosainak legnagyobb része ezen iskolában szerezte tudományát, műveltségét, s ezek birtokában mindig boldogulni is tudott az életben.

A 70-es évek elején az iskola hanyatlani kezdett, látogatói megapadtak. Az akkori vezérő egyének mindent elkövettek, hogy az iskolát a lassu haláltól megmentsek, de fáradozásuk hiába valónak bizonyult. Nemesak tanulóinak száma apadt évről évre, de egyebekben is erősen szűkösödött. A hívek, mintha letargiába estek volna, sem arra nem gondoltak, hogy gyermekeiket kizárólag a katolikus elemi iskolába küldjék, sem arról, hogy némi anyagi hozzájárulással az iskola fenntartásához hozzá járuljanak, hallani sem akarták. A 80-as években aztán az állam felállította a városban az állami elemi iskolát, a mi vezetéses csapás volt a rom. kath. elemi iskolára.

Tanulóink száma erősen megapadt, iskola helyiségünk repedezett, elhanyagolt volt, s már ott állottunk, hogy azt az iskolát, mely száz évvel hosszabb idő óta egyedüli fenntartója és ápolója volt a magyar érzesnek és nyelvnek, be kell zárni.

Ilyen állapotokat talált a rom. kath. elemi iskolánál az 1900. évben ide kinevezett plebános. Elszomorító minden esetre hű katolikusra nevezve, de kétszeresen elszomorító a lelképásztorra nevezve, kire úgy a nagyok, mint a kicsinyek lelki üdve, szellemi vezetése, hivatalánál fogva is — bízva van. — Azonban a plebános fiatal ember volt, ambiciózus és energikus s feltette magában, hogy a nagy beteg rom. kath. iskolát meggyógyítja. Nem kímélt sem időt, sem fáradságot, egyenként és személyesen kereste fel a híveket, szónokolt a templomban, biztatta híveit, hogy küldjék gyermekeiket a kath. elemi iskolába. Fáradozásainak eredménye évről-évre jobban mutatkozott. A kath. elemi iskola tanulóinak száma, mely 1900-ban lepadt volt 18 hallgatóra, évről évre emelkedett, s ma 120, dacára annak, hogy van Segesvárt elemi iskolájuk a szászoknak, oláhoknak és az államnak is.

A tanulóik számához kicsiny volt egy tanterem, több nem is állott rendelkezésre, hanem azért e látszólag legyőzhetetlen nehézség nem okozott gondot a fáradozóknak és találegy lelképásztornak. Lemondott kényelmének egy részéről, átadta a plebánia egyik tágas termét iskolának.

Iskola már lett volna, de a két tanteremhez két tanító is kellett, jövedelem pedig éppen csak annyi volt, hogy egy tanítónak valahogy kijutott a fizetés, de már kettőnek nem. — S ugyan ki segített volna rajtunk, ha nem az a fennkölt szellem, áldozatkész főpásztor, kinek atyai gondja és bőkezűsége mindenre kiterjed, mindenható eler, hol erre szüksége van. — Püspök úr Ó méltóságának bőkezűsége, atyai jó szíve segítségünkre sietett és volt már fizetése a második tanítónak is.

Ámde plebánosunk s vele együtt az egyháztanács jól tudta, hogy állandó segítségre kell gondoskodni, ha iskolánkat szilárd alapra fektetni s minden eshetőség ellen biztosítani akarja.

Minden kétségen felül megállapította, statisztikai adatokkal kimutatta, hogy a katolikusok száma Segesvárt erősen megszorodott. Ennélfogva folyamodott a városhoz, hogy a rom. kath. hitfelekezet iskolájának fenntartására eddig adott 1000 koronát emelje fel 3000 koronára. — A város és felettes hatósága a kérelmet el-

utasította. A plebános által beadott panasz következtében az ügy a közigazgatási bírósághoz került, hol úgy döntöttek, hogy a város köteles 1903. év elejétől a rom. kath. elemi iskola fenntartásához évenként 3267 koronával hozzá járulni. Ez ellen már nem volt apellata. De iskola ügyünk tulajdonképpen mégis itt akadt meg.

A városban a túlnyomó elem a szász, aztán jönnek az oláhok és legkevésbé vannak a magyarok, rom. katolikusok.

A szászokból álló városatyák megijedtek, hogy majd az oláhoknak is fel kell emelniük az iskolasegélyt (a szász iskoláké úgy is jól meg volt állapítva), tehát kimondták egy közgyűlésen, hogy 1905. január 1-től kezdve egyik felekezetet sem fogja a város segélyezni, tartsa fenn mindenik felekezet a saját iskoláját.

Ezen határozat vezetéses csapás volt iskolánkra, mert azt jelentette, hogy 1905. januártól kezdve a város megvonja az 1000 koronát is, mit eddig adott, s így a rom. kath. elemi iskolát be kell zárni, 120 tanulót szélnek eresztetni.

Plebánosunk csaknem kétségbe esett, bár e határozat ellen fellebbezett, mégis gondoskodnia kellett az iskolánkról, melyhez oly oadaó szeretettel ragaszkodott.

Összehívta az egyháztanácsot s ott kimondatott elvül a hívek megadóztatása, de csak annyiban, a mennyiben a szükség és egyesek anyagi helyzete ezt megengedi. Bizottság választott a tervezet kidolgozására és elhatározatott az egyházközségi közgyűlés összehívása.

Harminc év óta történt kísérlet ez ügyben, de az önkéntes megadóztatás soha sem sikerült. Most is kétségesnek mutatkozott, mert már az egyháztanács kebelében is emelkedtek ezt ellenző hangok.

A tervezet mégis elkészült, s a közgyűlés e hó 20-án vasárnap megtartottat,

És itt szeretném, ha tollamat arany tintába mártanám, ha szavaimat élő himes virágokkal díszíthetném, mert az a lelkesedés, áldozatkészség, mellyel plebánosunk lelkesítette a helyzetet részletesen ismertető, a híveknél szent-egyházunkhoz való ragaszkodásra buzdító szép beszéde találkozott, megérdemli az aranybetűket, a himes virágokat.

Ott volt az egész hitközség választó közönsége a nagyságos uraktól kezdve az utolsó napszámosig, ott a szegény, de lelkes magyarság tömött sorokban és velük a kevesebb áldozatkész német ajkú polgárság. Lelkesen, örömmel hangoztatták, hogy iskolánkat fenn akarják tartani, hogy arra áldozni is készek. És hogy a határozat annál nyomatékosabb legyen, a plebános mint elnök névszerűen szavazást rendelt el, a midőn alig 13 egyén (a németek közül) akadt, kik nemmel szavaztak, a többiek mindnyájan egyhangulag szavaztak igennel, vagyis arra, hogy a rom. kath. iskolát a hitközség fenntartani kívánja és arra szívesen adozik. Midőn a plebános azt az óriási többséget, mely igennel szavazott, kihirdette: frenetikus taps és eljenzés következett, de következett 13 gyászvitéznek is kivonulása a gyűlés teremből.

Az eredmény igazán meglepő volt, mert nem volt titok, hogy az iskolaadó ellen mekkora agitációt fejtek ki némelyek. És lám eredménytelenül. Midőn a plebános ezt a nem várt, nem remélt örömdetes eredményt kihirdette, midőn a híveknél az egyházhöz és a magyar nyelvhez való ragaszkodásukért elismerését, köszönetét fejezte ki, és hangos szóval imát rebegett a mindenható Istenhez, könyök peregték az élet viháraiban megdedzett arcokon végig és hangosan mondta minden jelenlévő az elnöklő plebános után az imádságot. Felemelő,

lelkenemesítő helyzet! Ily hangulatban, ily lelkesedéssel telve menesztett a közgyűlés üdvözlő táviratot a kegyes főpásztorhoz, hírül adván egyúttal a közgyűlés határozatát is.

Siculus.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Előfizetési felhívás.* Verőfényes emberek, ez lesz a címe annak a novellás kötetnek, mely alulirt szerzőtől a karácsonyi könyvpiacon fog megjelenni Budapesten, Singer és Wolfner kiadásában. Tartalmazni fogja azokat az elbeszéléseket, tárcákat, képeket, melyek ez előtt két évvel több fővárosi napilapban, folyóiratokban pedig az „Ellenzék”-ben is napvilágot láttak. Mivel az előfizetési felhívás olyan, mint mikor a házasulandó legény „háztűznézi” meg és ott csak úgy szívja magába a szemesütőt, lángoló arcú kislány kifogyhatatlan dicséretét, nekem is illenek egy szemfüles szerző készségével, ötletességével kidicsérni a rügyező novellás könyvet, ha a szerénység erényének hirtelen magamra akasztásával is. Én azonban a magam dolgai iránt nem vagyok véleményvel. Akár jó, akár rossz a könyv, az világot se az én érdemem. Ezek a derűs, napsugaras, verőfényes emberek (egy-két pajkos diák is beleszólt a tisztelt társaságba) ott élnek, kacagnak, dolgoznak a Nyáradmentén s nekem ki se kellett mennem a fényírő masinával a pitvarból, láttam a zöldszalus ablakon át, hallottam a hangjuk zenéjét, ritmikus beszédjüket, (a Balog Telka lakodalmáról volt szó) a májusi szél a virágozó barackfák hegyes bimbóit csokolgatta, valamelyik nótásabb fajta dalolt is egy keveset, hát ez elvarázsló, delejes közölség még egy lelketlen Marconi-gépet is önkéntelen hullámbába hozna. Ha valami mégis jó lenne a könyvből, ép úgy kiterék a koszorúnyújtó elismerés, mint az előleges vádak alól. Az sem az én érdemem. Lehet-e nem gyönyörködői a szírvány színeiben? Lehet-e szótlanok maradni, mikor beszél a rög, a fűszál, a bokor, rétek, mezők, felhők váltakozása, patakok csobogása, a kacér, minden zúgba belökölő napsugár? S különösen szozatos az a föld, a könnyel és verítékekkel táplált, melynek ott vonzása van, mint a mágnesnek és oadaó, forró szerelme, mint egy szerelmes leánynak. Nálunk felette gyönyörűek a Párisalmák. Egyszer beállt egy nagytekintetű úr a tekintetes vármegyétől és vallatóra fogja az apám: „Kiss uram, remek, pompásak az álmai. Hanem az én öltövényeim, a Mezőségen, a magától való, becsaptak. Nincs meg a zamatjuk, izük, színük, illatuk.” . . . „Hja uram, én elütetem és gondozom, a többit elvígá az a föld” . . . Ha valami megtetszik a könyvből, az mind ennek a földnek, a színe, zamata, forrósága. A könyv 10 ívnyi terjedelemben, szép kiállításban karácsony előtt jelenik meg. Ára 2 korona. A megrendelési összeget kérem egyenesen az én címre (Kolozsvár, „Ellenzék”) beküldeni, lehetőleg december 1-ig. Kolozsvár, november 9. Tisztelettel Kiss Menyhért.

* *Karácsonyi ajándékkönyv.* Előfizetést hirdetek Spillmann József, Jezus-társasági atyának egy újabb művere, melynek címe: Lucius Flavius. Történelmi regény Jeruzsálem utolsó napjaiból, két kötetben. — P. Spillmannak ritka elbeszélői talentuma, melyet fordításomban és kiadásomban eddig megjelent műveiben („A Woxindoni Csodavirág”, „Bátran és Hiven”) nyilvánvalóan megkedvelt a magyar olvasóközönség, talán még ragyogóbban érvényesül ez újabb művében, a „Lucius Flavius”-ban, mely szintén rövid idő alatt megértte a második ki-

adást. E történeti regény, mely a 66. év (Kr. u.) Pascha-ünnepével kezdődik és a templomgésszel és Jeruzsálem pusztulásával végződik, a világ-történelem egyik legmegrázóbb tragédiáját adja elő, és mindjárt hozzátéhetjük, hogy a szerzőnek írói ereje az anyag nagyszerűségéhez méltónak bizonyult. Különösen elmondhatjuk ezt a végső, megrendítő katasztrófáról, melyet olyan erővel és oly szemléletesen állít elénk, hogy szinte úgy érezzük, mintha az elmondott események közepette élünk. Spillmann köztudomás szerint kivált az érdekfeszítő mesészővésnek nagy mestere, és tényleg, az események, a nagy számban szereplő egyének elményei ebben a regényében is színes változatossággal fűződnek, fonódnak össze. Igen hatásos és érdekes a műben sok olyan egyénnek a szereplése, a ki Krisztus Úrnak esodás életének és kinszenvedésének szemtanúi voltak; mintha Jeruzsálem talaján még meglátszanék a Megváltó vére; még élnek Jeruzsálemben Veronika, aki az Urnak verejteke letörlesztésére kendőt nyújt; Malchus, a ki Coenaculum kapusaként látunk viszont; Kai-fás, örülten, Krisztus Úrnak egykori börtönébe zárva, és mások. Az a körülmény, hogy az elbeszélés szála Rómába is átnyúl, lehetővé teszi, hogy a szerző Péter és Pál apostol-fejedelmek dicső alakjait, működésüket és halálukat szintén beleszöje az események menetébe. Pompás alak a regény hőse, Lucius Flavius, igazán nemes bajnok, aki csak az igazság ösvényén igyekszik előre, és ilyen képen el is jut a kereszténység igaz voltának megismeréséhez. A cselekvény színhelye főképpen Palesztina, azonban Róma is élénk táru a keresztények vértől párolgó amfiteatrumaival, úgy, hogy a két versengő hatalmat, a zsidót és a római, teljes megvilágításban látjuk. Jeruzsálem pusztulása meghatóan szövdök a mű befejezésébe, ám e szörnyű katasztrófa felett kiengesztelően lebeg biztató hajnalpirja a kelő kereszténységnek, mely diadalmasan hódítja meg a világot. A két kötet terjedelme körülbelül 50 nyomtatott iv lesz, ára mindkettőnek, bérmentes szállítással, fűzve 6 korona (10 sacra), kötve 7 korona (12 sacrum). — Intenciókat, határozott kívánságra, de csak azzal a feltétellel, hogy a sacramok még ez évben elvándoroljanak, szintén jöhetnek. A mű december első feleiben bizonyosan megjelenik. Nagyon kérem az előfizelni szándékozóknak mielőbbi szíves jelentkezését. A megrendeléseket, legelőszérűben levelezőlapon, az alulírt címre kérem. Temesvár-Gyárvaros (róm.-kath. plebánia), 1904. Kiváló tisztelettel Patzner István, szentszéki ülnök, plebános, a „Szent-István-Társulat” Tud. és Irod. osztályának tagja.

A szerkesztő üzenetei.

H. G. Ezt a kérdést most pillentetjük. A lapot megindítottuk. Az előfizetés díja egész évre 8 K.

I. L. Még erre a kedves támadásra, sőt alaptalan meggyanúsításra sem reagálunk. Ezt is beleszük azon emlékek közé, amelyeket arról a helyről már nagyobb számban bírnak. Az onnan jövő mérgezett nyílak bennünket nem sértenek. Vértveze vagyunk.

Pályázat.

— Gyergyó-Remetén (Csikmege) megüriült segédkantori sekrestyési állomásra az egyháztanács pályázatot hirdet. Javadalmát képezi: 1) 600 kor. készpénz évnegyedi részletekben. 2) Évenként mintegy 150 kor. stola. 3) A temetkezési harangozás és esengetésekből évenként mintegy 130 kor. 4) A közs. pénztárból 40 kor. 5) Jó új lakás gazdasági épületekkel. 6) Egy holdnyi kert az udvar körül. — Köteleessége: 1) a segédkantori tendőkön kívül a templom. sekrestye tisztán tartásáról, a templomi ruhák mosatásáról, az összes harangozásról gondoskodni. 2) A sekrestyési teendők pontos végzése. 3) Vasár- és ünnepnapokon a szt. olvasó mondatása és a pappal a beteghez járás. Pályázhatnak, kik egészségesek, jó hanggal bírnak és kifogástalan életűek. Személyes jelentkezők előnyben részesülnek. Bizonyítványokkal felszerelt folyamodványait december 11-ig alólirhoz beküldhetik.

Gyergyó-Remete, u. p. Ditró, 1904. november 17-én.

Kiss Dénes
letkész.

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí-örvo s-fel

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fuffajast, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvegje 2 frt a

Dr. ROTCSHNEK EMIL
gyógyszertárban. DEBRECZEN.

Liniment. Capsici comp.
Richter-féle Horgony-Pain-Expeller.

Ezen elismert kitűnő és fájdalomcsillapító bedörzsölésül használt hárszer bevasarlasnál, — a mely minden gyógyszerárban kapható, — mindig figyelemmel legyünk a „Horgony” védjegyre.

TARTOS SZAGTALAN
Csakis Christoph-féle lakot kérjünk!

AZONAL SZARAD
A szoba azonnal használható

CHRISTOPH-LAK
A LEGJOBB MAZALÓ ANYAG A PADLÓKRA

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfesteknek és az olajlaknak sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végzheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

szinezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfestek fődí be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azutána

tiszta fénymáz (szinezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennélfogva nem fődí el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter (2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9 1/2 marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vizsgálni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódi szobapalló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója

FÖRAKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben GYULAFEHÉRVÁRT.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitűnő hangu és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangu **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javitásokat, hangolásokat és átépítéseket** olesón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Siker hirdetésekkel

csak a hirdetések célszerű fogalmazásával, megfelelő typográfiai alakjával és az alkalmas újságok helyes megválasztásával érhető el. Ennek elérése céljából forduljon **Mosse Rudolf hirdetési irodájához Budapest, IV. Ferenciek-tere 3.** ezen iroda a siker elérésére szakszerű felvilágosításokkal díjmentesen szolgál. — Csak az újságok eredeti sorait, nagyobb megbízásoknál legmagasabb árkedvezményeket engedélyezése mellett számíthatnak fel; ezen intézet igénybevétele által több nagy előny mellett a hirdetési költségekben megtakarítás is elérhető.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képje, szobra, fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézen.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. Hattyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos művészeti és iparművészeti intézet. Alapított 1887-ben

Olajba oltárkép

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tassiló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Csaszka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkeszsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipszmárvány (stucco), keresztet aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés éső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Egy életnagyságu arckép, mert örök becsé van és egyszersmind szabadisz, továbbá előnyös nász-, nev- és születésnapj. vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéknak szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e Nagysága

Poichromozott fa-szobrok aranyozott szellel

magas centn.	50	70	90	100	125	160	180	220		
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—		
magas centn.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak • Villamos világítás • Fürdő.
Telefon. • Társas kocsik • Kiváló konyha • Valódi borok.
Kőbányai sör. • Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.